

Yttrande till inriktningsärende 2027–2029 Förskolenämnd

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Nämndspecifik omvärldsanalys	3
Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet	5
Investeringar	6
Plan för samhällsbyggnad och lokalförsörjning	6
Ny modell för kommunövergripande målbedömning och sammanslagning av mål under ekologisk hållbarhet	7
Eventuella förslag till ändrade taxor och avgifter	7

Sammanfattning

Förskolenämnden delar bilden som ges i inriktningsärendet av de utmaningar som verksamheten står inför under planperioden. Ett minskande barnunderlag och mer omfattande samt komplexa behov kommer att påverka verksamhetens förutsättningar under de kommande åren.

Nämnden har under de senaste åren genomfört omfattande anpassningar av organisation och lokalbestånd. Arbetet med att utveckla en långsiktigt hållbar lokalstruktur fortsätter och behöver stödjas av en väl samordnad styrning.

Nämndens ram för 2027 föreslås öka med 14 miljoner kronor (1,4 procent) jämfört med 2026. Förändringen beror främst på lönekompensation samt volymomräkning till följd av minskande barnkullar.

Mot denna bakgrund bedömer nämnden att fortsatt anpassning av organisation och lokalbestånd, stärkt attraktivitet i de kommunala förskolorna samt fokus på effektiv resursanvändning är centrala för att möta de kommande årens utmaningar. Verksamheten behöver samtidigt ges förutsättningar att kunna säkerställa hög kvalitet med nya ställda krav och förändrade behov.

Nämndspecifik omvärldsanalys

Demografi och behovet av förskoleplatser

Det är sedan tidigare väl känt att barnkullarna har minskat under flera år. Under perioden 2020–2025 minskade antalet barn i förskoleålder med knappt 700 barn, det vill säga 9 procent, vilket har lett till anpassningar av både lokalutnyttjande och personalresurser inom förskoleverksamheten.

Enligt kommunens senaste befolkningsprognos per april har antagandena om fruktsamhet reviderats upp något jämfört med den tidigare prognosen, samtidigt som den inrikes utflyttningen bedöms bli lägre. Det medför att minskningen av antalet barn i förskoleålder förväntas ske i lägre takt. Minskningen sker dock inte jämnt över kommunen, vilket medför att behovet av förskoleplatser varierar mellan kommunens områden.

Valmönster och attraktivitet

De kommunala förskolorna påverkas även av att andelen som väljer kommunala förskolor minskat under senare år. Under de senaste två åren har andelen barn i kommunala förskolor minskat med 1,7 procentenheter till 63,7 procent och minskningen har fortsatt under våren. Utvecklingen bidrar till utmaningen med effektivt lokalutnyttjande och ökande fasta kostnader per barn för förskoleverksamheten. Det finns därför skäl att fortsatt prioritera utvecklingsarbete som stärker kommunala förskolors attraktionskraft.

Större omfattning och mer komplexa behov hos barn i behov av särskilt stöd

Antalet barn med behov av särskilt stöd ökar både nationellt och lokalt, och nämnden ser en tydlig uppgång och ökad komplexitet i dessa behov. Barn- och utbildningsförvaltningens kartläggning visar stora skillnader mellan kommunens områden, där socioekonomiskt svagare delar har större behov och lägre språkförmåga vilket innebär att arbetet för att främja likvärdighet mellan både förskolor och förskoleområden fortsatt behöver prioriteras.

Under 2025 och vid årsskiftet 2026 har totalt sex nya filialer (resursavdelningar för barn i behov av särskilt stöd) öppnats i befintliga lokaler och i den nya förskolan Äventyret. Resursavdelningarna är geografiskt väl fördelade, med verksamhet på minst två förskolor i varje strategiskt planområde. Nämnden tilldelades 10 miljoner kronor i Mål och budget 2026 för att stärka tidiga insatser för barn i behov av särskilt stöd, vilket har finansierat utökningen.

Enligt lokalbehovsprognosen bedöms behovet av filialer vara tillgodosett de närmaste åren, men eftersom antalet barn med behov av stöd väntas öka även på lång sikt kan ytterligare etableringar bli aktuella. Filialer kräver större lokalyta och högre personaltäthet än övriga avdelningar. Kapaciteten är cirka åtta barn per avdelning, vilket innebär en kapacitetsminskning med drygt tio barn när en filial öppnas i befintlig lokal.

Statliga initiativ

Reglering av förskollärares arbetstid

Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som bland annat rör förskollärares arbetstid från höstterminen 2027. Ändringarna tydliggör att undervisningsuppdraget omfattar undervisning samt planering och uppföljning.

Regeringen har som en följd av lagändringen beslutat om en förordning som reglerar hur tiden ska fördelas mellan planering, genomförande och uppföljning av undervisningen. För förskollärare ska det avsättas minst 5

timmar per vecka för planering och uppföljning av undervisningen. Undervisningstiden regleras inte för förskollärare.

Regeringen avsätter 1,25 miljarder kronor 2027 (halvårseffekt) totalt för samtliga skolformer som påverkas av lagändringen och därefter 2,5 miljarder kronor årligen (242 kr per invånare) från och med år 2028.

Förvaltningens kartläggning visar att förskollärarna i Huddinges kommunala förskolor redan i dag har cirka fem timmars planeringstid per vecka. Reformen bedöms därför inte medföra någon större kostnadspåverkan för förskolenämnden.

Offentlighetsprincipen införs för enskilda huvudmän

Riksdagen har beslutat om ändringar i offentlighets- och sekretesslagen, arkivlagen och skollagen. Ändringarna innebär att offentlighetsprincipen från och med den 1 januari 2027 införs för fristående förskolor, fristående skolor och fristående fritidshem. De nya reglerna innebär att förskolenämnden får ett utökat tillsynsansvar för fristående förskolor från den 1 januari 2027. Nämnden bedömer att detta medför ökade kostnader, särskilt eftersom Huddinge har ett stort antal mindre huvudmän, vilka berörs av lagändringen. Från och med 2027 tillförs kommunen 2 miljoner kronor per år genom det generella statsbidraget till följd av reformen, vilket bedöms kunna bidra till att täcka de ökade kostnaderna för tillsynen.

Mindre huvudmän får lättnader i hanteringen av allmänna handlingar samt undantas från arkivlagen. Mindre huvudmän omfattas istället av nya regler i skollagen om utlämnande och bevarande av allmänna handlingar. De nya reglerna i skollagen för mindre huvudmän omfattas av ordinarie tillsyn enligt skollagen.

Kommunen kommer att få ta ut avgifter för att täcka kostnaderna för sin tillsyn av större huvudmän enligt arkivlagen. Det generella statsbidraget som beskrivs ovan syftar till att finansiera tillsynen av mindre huvudmän enligt skollagen.

Lagstiftning i brottsförebyggande syfte

Ny lagstiftning har också beslutats under våren 2026 som rör förskolors- och skolors brottsförebyggande arbete. Dessa är:

- Utökade registerkontroller av personal inför anställning
- Kontroller i misstankeregistret i samband med ägar- och ledningsprövningar av fristående huvudmän inom förskola och pedagogisk omsorg
- Överlämnande av uppgifter mellan enheter i skolväsendet i brottsförebyggande syfte

Sammantaget bedömer förvaltningen att de tre lagändringarna främst innebär behov av nya och anpassade arbetssätt, snarare än ökade kostnader.

Skärpta villkor för enskilda huvudmän

Den 13 augusti 2026 beslutade riksdagen om skärpta regler för friskolesektorn. Lagändringarna innebär bland annat begränsningar av värdeöverföringar i vissa situationer, högre krav på ekonomisk stabilitet och utökade tillsyns- och sanktionsmöjligheter i syfte att stärka kvalitet, långsiktighet och insyn i friskolesektorn. Enskilda huvudmän ska även i vissa fall vara skyldiga att betala tillbaka de bidrag de fått från kommuner. Lagändringarna träder i kraft 1 juli 2027.

Förändringarna innebär ett utökat uppdrag för nämnden inom tillsyn och tillståndsprövning. Det är dock ännu för tidigt att bedöma exakt vilka konsekvenser detta får för resursbehov och kostnader.

Riktade statsbidrag

De riktade statsbidragens utveckling är svårare än vanligt att förutse, givet att det är valår. Nämnden instämmer i bedömningen från inriktningsärendet att frågorna bör behandlas i samband med höstens budgetberedning, då mer kunskap om utfallet föreligger. Samtidigt bör det framhållas att budgetpropositionen under ett valår kan presenteras senare än vanligt, vilket kan försvåra förskolornas planerings- och budgetarbete.

Anslaget för förskolans största riktade statsbidrag, Kvalitetshöjande åtgärder i förskolan, höjdes inför 2025 och 2026. Statsbidraget ser ut att 2027 återgå till 2025 års nivå, vilket för Huddinges del skulle innebära en sänkning om cirka 2,5 miljoner kronor.

Kompetensförsörjning och arbetsmiljö

Det minskande barnantalet har redan påverkat behovet av förskollärare och barnskötare inom förskolan. Ett strukturerat arbete pågår för att säkerställa långsiktigt hållbar kompetensförsörjning genom kompetensförsörjningsplaner. Dessa identifierar framtida behov och ligger till grund för strategiska prioriteringar och åtgärder.

Nämnden konstaterar att reformer, i kombination med minskad efterfrågan på förskoleplatser ökar kraven på

kompetensutveckling och kompetensväxling, vilket kräver strategisk och långsiktig planering. Strategisk planering av resursättning är viktig framöver, mot bakgrund av att barnantalet inte minskar jämnt över kommunens områden.

Att vara en attraktiv arbetsgivare är avgörande för att behålla och rekrytera kompetens i en verksamhet som präglas av förändring. Detta förutsätter hållbart ledarskap, en hälsofrämjande arbetsmiljö och goda möjligheter till professionsutveckling.

Nämnden bedömer även att det strategiska arbetsmiljöarbetet behöver fortsätta och utvecklas enligt fastställd handlingsplan för att minska risken för utmattning och stärka långsiktig hållbarhet.

Civil beredskap och klimatanpassning

Krig, geopolitiska spänningar och sårbarheter i energi- och försörjningssystem, tillsammans med ökade risker för skyfall, översvämningar och värmeböljor, ställer nya krav på kommunens förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet. För förskoleverksamheten är detta särskilt viktigt för att säkerställa barns trygghet, utbildning och omsorg även vid störningar, kriser och klimatrelaterade händelser. En nulägesanalys har visat att det finns behov av ökad samordning, tydligare ansvarsfördelning och stärkt genomförandeförmåga på kommunnivå. Mot denna bakgrund ser nämnden positivt på den fleråriga förstärkningen av centralt avsatta medel för civil beredskap och förespråkar att dessa även kan användas i arbetet med klimatanpassning.

Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet

Inriktningsärendet ger en tydlig bild av de utmaningar som förskolenämnden står inför. Fortsatt strukturell anpassning till minskande barnantal kommer att prägla verksamheten under de kommande åren. Mot denna bakgrund blir behovet av en god anpassningsförmåga fortsatt viktigt inom förskolenämndens verksamheter.

Nämndens totala ram för 2027 föreslås uppgå till 954 miljoner kronor, vilket är en ökning med 14 miljoner kronor eller 1,4 procent jämfört med 2026. Förändringen beror främst på en lönekomensation (+17 miljoner kronor), pensionsjustering (-1,2) miljoner kronor) och volymomräkning (-2 miljoner kronor).

Pensionsjusteringen motsvarar nämndens lägre pensionskostnader och är ett nollsummespel för nämnden. I det följande kommenteras därför huvudsakligen lönekomensationen och volymomräkningen.

Inriktningsärendet föreslår en lönekomensation motsvarande 17 miljoner kronor (inklusive externa utförare). Nämnden ser positivt på tillskottet som bedöms underlätta nämndens fortsatta anpassning av verksamhet till minskande barnantal samt att driva en kvalitativ verksamhet. Personalkostnaderna utgör nämndens enskilt största kostnadspost. Den kommande avtalsrörelsen kan komma att påverka nämndens ekonomiska förutsättningar. Nämnden delar bedömningen att det finns behov av ekonomisk beredskap och finansiella marginaler för att kunna hantera löneökningar som kan avvika från de nivåer som ligger till grund för planeringsförutsättningarna.

De minskande barnantalen medför ett anpassningsbehov som uppgår till 2,2 miljoner kronor 2027 och 5,4 miljoner kronor totalt under planeringsperioden 2027–2029.

Förskolenämnden	2027	2028	2029	Summa
Volymomräkning (mnkr) utifrån befolkningsprognos per april 2026	-2,2	-1,1	-2,2	-5,4

Anpassningsarbete

Nämndens ekonomiska situation har successivt stabiliserats till följd av ett genomfört anpassningsarbete, främst med fokus på personal- och lokalkostnader, för att möta det minskande barnantalet och nå en ekonomi i balans. Det behövs fortsatt ett strukturerat arbete med att identifiera kommande kompetensbehov och successivt bredda medarbetares kompetens samt ett mer systematiskt och riktat arbete för att sänka sjukfrånvaron, särskilt på de enheter som uppvisar högre nivåer.

Strävan är även att förstärka förskolornas attraktivitet för att öka andelen som väljer kommunala förskolor.

Lokalkostnader och strukturprogram

Strukturprogrammet anger de strategiska vägvalen för lokalfrågor som i första hand innebär att avveckla förskolor med lågt kapacitetsutnyttjande och stora investeringsbehov och att kommande förskolor bör vara större i syfte att öka flexibiliteten och den ekonomiska hållbarheten.

Nämnden har redan vidtagit omfattande åtgärder för att anpassa lokalbeståndet. Under 2025 avvecklades fem kommunala förskolor enligt nämndbeslut. I januari 2026 öppnade förskolan Äventyret i Flemingsberg med 150 platser, dit verksamhet från tre tidigare förskolor flyttades samtidigt som de gamla lokalerna avvecklades. Detta innebär att kapaciteten i området är oförändrad.

Arbetet med att effektivisera lokalutnyttjandet fortsätter, och kan bland annat omfatta åtgärder för att minska lokalyta genom plombering eller friställande av lokaler som inte nyttjas fullt ut. Det fortsatta genomförandet av strukturprogrammet och arbetet med att skapa en långsiktigt hållbar lokalstruktur förutsätter utvecklade kommungemensamma arbetssätt. Arbetet stöds av ett digitalt planeringsstöd som är under utveckling och som ska bidra till en mer träffsäker och långsiktig lokalplanering.

Flera faktorer driver lokalkostnaderna, däribland ny- och ombyggnationer av förskolor, hyresökningar samt ett minskande barnantal. Nämnden kompenseras visserligen för ökade hyreskostnader till följd av investeringar och hyreshöjningar, men påverkas fortfarande av ökade kostnader genom högre lokalkostnad per inskrivet barn och ökade ersättningar till fristående förskolor. Från och med 2027 tillkommer kostnadsökningar i samband med att samtliga hyresavtal med Huddinge Samhällsfastigheter räknas om enligt ett nytt ramavtal. De kommande årens omfattande underhållsbehov och tillfälliga evakueringar bidrar också till högre lokalkostnader och begränsar möjligheterna att ytterligare effektivisera lokalbeståndet.

Nämnden ser ett behov av att vidare utreda finansieringen av de evakueringskostnader som kan uppstå i samband med genomförandet. Därutöver behöver förutsättningarna för en väl samordnad och effektiv planering belysas, eftersom brister i planering och samordning kan påverka resursutnyttjandet och medföra ökade kostnader, exempelvis till följd av tillfällig överkapacitet.

Fördyring av avfallshantering

Från 2027 förväntas hyrorna räknas upp, samtidigt som kostnaden för avfallshantering inte längre kommer att ingå i hyran. Detta innebär att nämnden inte längre kompenseras för denna kostnad. Utifrån förväntade kostnader för 2026 blir avfallshanteringen en fördyring om ungefär 3 miljoner kronor för nämnden 2027 (2 miljoner kronor för nämndens verksamhet och 1 miljoner kronor i ersättning till fristående förskolor).

Måltider

I oktober 2025 trädde en ny samlad måltidsorganisation för de kommunala förskolorna och grundskolorna i kraft. Den förväntas leda till ökad kostnadseffektivitet genom samordningsvinster, effektivare arbetssätt, tydligare kontroll av inköp samt förbättrade inköpsavtal och inköpsmönster. Det handlar initialt främst om att öka kostnadseffektiviteten beträffande vikariekostnader samt livsmedelskostnader genom ökad styrning av inköpsmönster.

Investeringar

Förskolenämndens investeringsram för 2027 uppgår till 4,8 miljoner kronor i inriktningsärendet, totalt 23,8 miljoner kronor för perioden 2027–2031.

Investeringar avser löpande behov av re- och nyinvesteringar avseende inventarier och arbetsmiljöåtgärder. Nämnden anser att den investeringsram som anges i inriktningsärendet ligger på en rimlig nivå utifrån planerade investeringsbehov.

Driftskostnaden i form av ökade kapitalkostnader om alla investeringsmedel utnyttjas beräknas uppgå till totalt 0,5 miljoner kronor för perioden.

Nämndens investeringsbehov med driftkonsekvenser redovisas i bilaga till yttrandet.

Plan för samhällsbyggnad och lokalförsörjning

Förskolenämnden ställer sig positiv till den samlade planen för lokalförsörjning och samhällsbyggnad. För att säkerställa goda förutsättningar för förskolan behöver planeringen fokusera på:

- Rätt dimensionering av förskolor i takt med befolkningsutvecklingen
- Flexibla lokaler som kan anpassas efter barnantalet och pedagogiska behov
- Tidig samverkan mellan förskoleverksamhet och samhällsplanerare

Nämnden betonar vikten av att förskolans behov beaktas redan i detaljplaneprocessen. Investeringar bör göras i

takt med faktisk efterfrågan på förskoleplatser för att undvika överkapacitet eller brist. Uppföljningen behöver utvecklas för att ge bättre underlag för framtida beslut.

Ny modell för kommunövergripande målbedömning och sammanslagning av mål under ekologisk hållbarhet

Till inriktningsärendet bifogas förslag på förändrad kommunövergripande målbedömning och sammanslagning av mål under ekologisk hållbarhet.

Förskolenämnden bedömer att sammanslagningen av målen inom ekologisk hållbarhet skapar bättre förutsättningar för samtliga nämnder och bolag att bidra till fler av temaområdena i kommunens miljöprogram. För nämnden innebär förändringen även ökade möjligheter att arbeta med åtgärder inom cirkulär ekonomi och att minimera gifter i miljön, vilket i dag inte fullt ut rymms inom ramen för det nuvarande målet om minskad klimatpåverkan.

När det gäller förändringarna av den kommunövergripande målbedömningen gör nämnden bedömningen att den nya modellen ökar transparensen så att utomstående intressenter i större utsträckning kan förstå på vilka grunder målbedömningen bygger. Nämnden instämmer vidare i vikten av att nämnder och förvaltningar har en rimlig rådighet på indikatorerna och att aktiviteter och åtgärder planeras och genomförs för att målen ska nås.

Eventuella förslag till ändrade taxor och avgifter

Förskolenämndens taxor och avgifter avser maxtaxa för förskola och pedagogisk omsorg. Dessa taxor och avgifter regleras i Huddinge kommuns författningssamling 6210 (HKF 6210).

När det gäller maxtaxan för förskola och pedagogisk omsorg beräknar och informerar Skolverket kommunerna varje år om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i denna verksamhet. För de kommuner som tillämpar maxtaxa utgår ett statsbidrag.